

Sosyal Bilgiler Dersi için Başarı Testi Geliştirme Çalışması (İnsanlar Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Örneği)

Achievement Test Development Study for Social Studies Course (People, Places and Environments Learning Area Example)

Erol ŞAHİN

Doktora Öğrencisi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD,
Phd Student, Dicle University, Institute of Educational Sciences, Department of Educational Programs and Instruction
erolsahin03@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6482-3554

Mürşet ÇAKMAK

Dr. Öğr. Üye, Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim ABD, Asst. Prof, Mardin Artuklu University, Department of Educational Sciences
mursetcakmak@artuklu.edu.tr
ORCID:0000-0001-9472-8200

DOI: 10.56720/mevzu.1580744

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 6 Kasım / November 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 28 Ocak / January 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Mart / March 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Mart / March

Atıf / Citation: Şahin, Erol - Çakmak, Mürşet . “Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf İnsanlar Yerler ve Çevreler Öğrenme Temasına Yönelik Başarı Testi Geliştirilmesi”. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (Mart 2025): 311-335.
<https://doi.org/10.56720/mevzu.1580744>

İntihal: Bu makale, ithenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by ithenticate. No plagiarism detected.
web: <http://dergipark.gov.tr/mevzu> | <mailto:mevzusbd@gmail.com>

Copyright © CC BY-NC 4.0

Öz

Bu araştırmanın amacı, 6. sınıf Sosyal bilgiler dersinin “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanına yönelik geçerli, güvenilir ve standart bir başarı testi geliştirmektir. Araştırma kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı temel alınmıştır. Bu çerçevede, ilgili öğrenme alanına ilişkin kazanımlar ve 6. sınıf kazanımlarına ayrılan süreler dikkate alınarak kapsamlı bir madde havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan maddeler, içerik ve yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne sunulmuş, alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlemelerin ardından test, pilot uygulama için hazır hâle getirilmiştir. Pilot uygulamadan elde edilen veriler, maddelerin ayırt edicilik, güçlük ve güvenilirlik değerlerini belirlemek için analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre amaca hizmet etmeyen maddeler testten çıkarılmış ve test yeniden değerlendirilmiştir. Son olarak, testin ayırt edicilik, güçlük ve güvenilirlik hesaplamaları tekrar yapılarak nihai hâli oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanındaki akademik başarılarını ölçmek üzere geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullanılacak çoktan seçmeli bir başarı testi geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Eğitimi, Başarı Testi Geliştirme, İnsanlar Yerler ve Çevreler.

Abstract

This research aims to develop a valid, reliable and standardized achievement test for the "People, Places and Environments" learning area of the 6th grade Social Studies course. Within the scope of the research, based on the Social Studies Course Curriculum published in 2018 by the Ministry of National Education of the Republic of Türkiye, an item pool was created in line with the relevant achievements and the time allocated to the 6th grade outcomes of the social studies course. The prepared items are presented to expert opinion. In line with the feedback from the experts, the necessary corrections were made and the test was made ready for pilot application. The data obtained from the pilot application were analyzed and the distinctiveness, difficulty and reliability values of the items were calculated, and the items that did not serve the purpose were removed from the test. After the items were removed from the

test, the distinctiveness, difficulty and reliability calculations of the retest were made. As a result, a multiple-choice achievement test has been developed that can be used as a valid and reliable tool to measure students' academic achievement in the relevant learning area.

Keywords: Social Studies Education, Achievement Test Development, People, Places and Environments.

Etik Beyan	<p>Bu araştırma için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 23.11.2022 tarih ve 2022/13-1sayılı kararıyla etik kurul onayı alınmıştır.</p> <p>Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Mürşet Çakmak danışmanlığında 2023 tarihinde tamamladığımız “Sosyal Bilgiler Dersi İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanının SCAMPER Tekniği ile İşlenmesinin 6. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi ile Öğrencilerin Tekniğe İlişkin Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Yüksek Lisans Tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin, Türkiye, 2023).</p>
Yazar Katkıları	<p>Çalışmanın Tasarlanması / <i>Conceiving the Study</i>: EŞ (%55), MÇ (%45)</p> <p>Veri Toplanması / <i>Data Collection</i>: EŞ (%70), MÇ (%30)</p> <p>Veri Analizi / <i>Data Analysis</i>: EŞ (%50), MÇ (%50)</p> <p>Makalenin Yazımı / <i>Writing up</i>: EŞ (%60), MÇ (%40)</p> <p>Makale Gönderimi ve Revizyonu / <i>Submission and Revision</i>: EŞ (%55), MÇ (%45)</p>

Giriş

Eğitimde ölçme, değerlendirme ve geri bildirim süreci, öğrencinin öğrenme düzeyini, öğretim sürecinin etkililiğini ve uygulanan öğretimin amaca ne kadar hizmet ettiğini belirlemek amacıyla yapılır. Ölçme, öğrenme-öğretme sürecinde ulaşılmak istenen hedeflerin ne kadar gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılan bir dizi işlem olarak tanımlanır. Bu işlemler sonucunda elde edilen verilerin yorumlanması ve anlamlandırılması ise değerlendirme sürecini

oluşturur. Değerlendirme, öğrenmenin niteliğini artırmak için önemli bir adım olup, öğretimin etkili bir şekilde yapılandırılmasına olanak tanır (Karaca, 2010).

Geri bildirim, ölçme ve değerlendirme süreçlerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda yapılan bilgilendirme ve yönlendirme işlemlerini ifade eder. Bu süreç, öğretimin niteliğini artırarak öğrenmenin verimliliğini sağlamada kritik bir rol oynar (Hattie, 2012).

Ölçme, değerlendirme ve geri bildirim süreçleri, öğrenme-öğretme sürecinde birbirini tamamlayan bir döngü oluşturur. Ölçme, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda hedeflenen değişimlerin izlenmesini imkân tanırken, değerlendirme bu değişimlerin anlamlandırılmasını mümkün kılar. Geri bildirim ise bu sonuçlara dayalı olarak öğrenme sürecine yön verir (Black - Wiliam, 2010; Özalp - Kaymakçı, 2022). Bu üçlü yapı, öğretim hedeflerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve öğrenmenin kalitesinin artırılması için vazgeçilmezdir (Hattie, 2012).

Başarı testleri, öğrencilerin belirli bir ders veya konu kapsamında, uygulanmış olan öğretim programı sonucunda kazandıkları bilgi, beceri ve davranışları ölçen testlerdir (Yılmaz, 2006). Bir başka ifadeyle öğrencilerin eğitim sürecinde edindikleri bilgi ve becerileri değerlendiren, bireyin geçmiş öğrenim performansını ortaya koyan ölçme araçlarıdır (Tekin, 2008). Başarı testleri, ortak amaç ve içeriği ölçmeleri, yüksek madde kalitesi, uzmanlarca test edilmeleri ve yüksek güvenilirlikleri sayesinde gereklidir; bu özellikleriyle puanlar karşılaştırılabilir ve yorumlanabilir (Yılmaz, 2006). Kullanışlı ve ucuza mal edilebilen bu testler, tekrar kullanılabilme özelliğine sahiptir (Küçükahmet, 2003). Başarı testleri, geçerlik ve güvenilirlik arayışında olup, bilişsel düzeyleri kapsar. Eğitim hedeflerinin ölçülmesi, geri bildirim sağlama, karar verme süreçlerini destekleme, öğrenme motivasyonunu artırma ve öğretim sürecinin iyileştirilmesi gibi amaçlarla kullanılır. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek ve eğitim sistemini iyileştirmek için temel bir araçtır.

Sosyal bilgiler dersi eğitiminde verilmek istenen kazanımların ne ölçüde kazandırıldığını tespit etmek için geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin farklı disiplinlerden oluşması hazırlanacak ölçme araçlarının da farklılaşması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Ölçme işleminin yapılabilmesi için sözlü sınav, eşeltirme

maddeleri,yazılı yoklama, doğru yanlış, kısa cevaplı testler, performans değerlendirme, eşleştirme ve çoktan seçmeli testlere ihtiyaç duyulmaktadır(Tekin, 2008). Bu testlerde bilişsel alan baskın gelmektedir. Başarı testlerinden güvenilirliği ve geçerliliği yüksek olması isteniyorsa çoktan seçmeli test kullanılmaktadır (Güler, 2013).Ulusal düzeyde edindirilmek istenen kazanımlar aynı olduğu için geçerli ve güvenilir testlere olan ihtiyaçta artmaktadır.

Sosyal bilgiler dersi İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı temel olarak coğrafya disiplini dayalıdır. Öğrenme alanında insan ve yaşadığı çevre arasındaki ilişkiyi konu edinen bir öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanında öğrencilere araştırma, harita okuryazarlığı, mekanı algılama, çevre okuryazarlığı, değişim ve sürekliliği algılama gibi beceriler edindirilmektedir (MEB, 2018). Alan yazında, ilgili öğrenme alanına yönelik çeşitli başarı testi geliştirme çalışmaları dikkat çekmektedir. Çalışmalara bakıldığında Avcı ve Gümüş (2020) tarafından 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde başarı testi geliştirmişlerdir. Bir diğer çalışmada alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle ilgili başarı testi geliştirilmiştir (Oğuz - Tokcan, 2020). Çalışma sonucunda deney gurubu lehine anlamlı fark olduğu sonucuna varmışlardır. Bir diğer çalışma da ise 6.sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında geçen kavramların hatırlama düzeyleri üzerine etkisini araştırmış ve kavramlara dayalı bir başarı testi geliştirilmiştir (Arslan, 2008). Yapılan araştırmalar genellikle bir tekniğin ya da farklı yöntemlerin akademik başarı üstündeki etkisini incelemektedir. Alanyazında yapılan araştırmalar da ilgili öğrenme alanı için çok fazla çalışmanın yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu alana katkı sağlamak amacıyla sosyal bilgiler dersi 6.sınıf İnsanlar, Yerler ve Çevreler temasını kapsayacak bir başarı testi geliştirilmek istenmiştir. Bu başarı testi hem öğretmenlere kazanımları edindirme konusunda hem de öğrenciler için yapılan merkezi sınavlara hazırlıkta faydalı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın amacı test hazırlama aşamalarını dikkate alarak İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını kapsayacak geçerli, güvenilir ve standart çoktan seçmeli bir başarı testi geliştirmektir.

2.Yöntem

İnsanlar Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Başarı Testini (İYÇÖABT) geliştirmek için Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın 6.sınıf kazanımları dikkate alınmıştır. İnsanlar

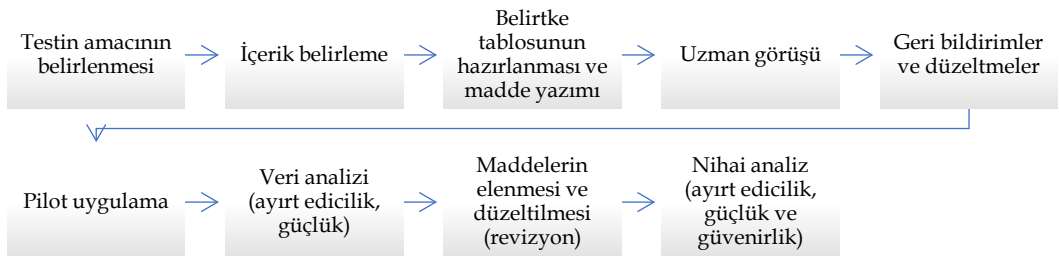
Yerler ve Çevreler öğrenme alanında dört kazanıma ulaşılmıştır. Maddeler oluşturulurken bu dört kazanımın ünitelendirilmiş yıllık planında uygun görülen süreler göz önünde bulundurulup maddelerin kazanımlara göre yoğunluğu ve önemi bakımından madde sayıları belirlenmiştir. Madde havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan maddeler öğrencilerin gelişim dönemleri dikkate alarak dört şıklı olacak şekilde düzenlenmiştir. İYÇÖABT kapsam geçerliliğini sağlamak için oluşturulan maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Daha sonra geri bildirimler dikkate alınarak düzenlemeler yapılmıştır. Gelen geri bildirimlerle, 6 sorunun öğrencilerin yaş ve bilgi düzeyine göre zor olduğu tespit edilmiş ve bu soruların testten çıkarılması gerektiği anlaşılmıştır. Maddelere son hâlini verdikten sonra pilot uygulama yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda maddelerin güvenilirlik ve geçerlilik ile iç tutarlılık için KR-20 değerlerine bakılmıştır. Analiz sonucunda amaca hizmet etmeyen maddeler testten çıkarılmış olup kalan maddeler tekrar analiz ederek İYÇÖABT'ye son hâli verilmiştir.(Ek 1'de verilmiştir)

2.1.Evren ve örneklem

Araştırmanın kapsamını, 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde Mardin ili Artuklu ilçesindeki 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise, aynı ilçede bulunan üç farklı ortaokulda eğitim gören toplam 179 öğrenciden oluşmaktadır.

2.2. İYÇÖABT'nin geliştirilme süreci

İYÇÖABT'nin geliştirilmesi için takip edilen aşamalar şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. İYÇÖABT'nin geliştirilme süreci aşamaları

1. MEB'in 2018'de yayımladığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 6. Sınıf ders kitapları ve yıllık planlar incelenmiştir.

2. Yapılan incelemeler sonucunda dört kazanıma ulaşılmıştır. Bu kazanımlara uygun bir belirtke tablosu hazırlanmıştır. (Belirtke tablosu bulgular kısmında verilmiştir.)

3. Belirtke tablosu oluşturulurken, kazanımların soru sayıları yıllık planda ayrılan süreye göre ayarlanmıştır. Haftalık kazanımlar için 8 soru, iki haftalık kazanımlar için 16 soru olmak üzere toplamda 40 soru hazırlanmıştır.

4. Hazırlanan maddeler, uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, dil bilgisi hataları, anlam bütünlüğü ve öğrenci seviyesine uygunluk açısından incelenmesi amacıyla maddeler alanında uzman bir Türkçe öğretmenine değerlendirilmek üzere gönderilmiştir.

5. Alınan geri bildirimler doğrultusunda 4 madde yeniden düzenlenmiş ve 6 madde testten çıkarılmıştır. Test, Bloom'un yeni taksonomisi esas alınarak bilgi ve bilgisel süreç boyutlarına göre oluşturulmuştur. Maddelerin dağılımı ve her kazanım için belirlenen madde sayıları bulgular bölümünde Tablo 2'de yer almaktadır.

6. İYÇÖABT, öğrencilere uygulanmak üzere son şekli verilerek tamamlanmıştır. Araştırmada, İYÇÖABT'nin hazırlanmasında kullanılan kaynaklar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. İYÇÖABT hazırlanırken başvurulan kaynaklar.

Madde	Alıntı yapılan kaynak	Benzer soru
Md1	MEB, 2021 KKT 1	5.soru
Md2	MEB, 2021 KKT 1	2.soru
Md3	MEB, 2021 BT	2.soru
Md4	MEB, 2021 KKT 2	2.soru
Md5	MEB, 2012 PYBS	13.soru
Md6	MEB, 2018 PYBS	23.soru
Md7	MEB, 2021 KKT 2	2.soru

Md8	MEB, 2021 BT	16.soru
Md9	MEB, 2014 PYBS	24.soru
Md10	MEB, 2014 PYBS	25.soru
Md11	MEB, 2021 KKT 2	1.soru,
Md12	MEB, 2015 PYBS	23.soru
Md13	MEB, 2021 PYBS	11.soru
Md14	MEB, 2020 PYBS	23.soru
Md15	MEB, 2021 KKT 2	1.soru
Md16	MEB, 2020 PYBS	11.soru
Md17	MEB, 2021 PYBS	13.soru
Md18	MEB, 2013 PYBS	17.soru
Md19	MEB, 2017PYBS	10.soru
Md20	MEB, 2021 KKT 1	12.soru
Md21	MEB, 2019 PYBS	14.soru
Md22	MEB, 2021 KKT 2	11.soru
Md23	MEB, 2021 KKT 1	12.soru
Md24	MEB, 2020 PYBS	19.soru
Md25	MEB, 2021 KKT 1	2.soru
Md26	MEB, 2018 PYBS	13.soru
Md27	MEB, 2021 KKT 1	9.soru
Md28	MEB, 2017 PYBS	23.soru
Md29	MEB, 2019 PYBS	10.soru
Md30	MEB, 2012 PYBS	18.soru
Md31	MEB, 2021 KKT 1	3.soru
Md32	MEB, 2018 PYBS	13.soru
Md33	MEB, 2021 BT	19.soru
Md34	MEB, 2021 KKT1	9.soru

7. Hazırlanan İYÇÖABT, 6. sınıfta İnsanlar, Yerler ve Çevreler konularını işlemiş 7. sınıf öğrencilerinden 179'una uygulanmıştır. Testin 7. sınıflara uygulanma amacı, tüm maddelerin yanıtlanmasını sağlamak ve boş bırakılma oranını en aza indirmektir. Ancak, 29 öğrencinin testi %70'inden daha azını tamamladığı için bu öğrencilerin verileri analizden çıkarılmıştır. Sonuç olarak, pilot uygulama sonlandırılmış ve 150 öğrenci üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

8. İYÇÖABT'nin uygulanması sonucu elde edilen veriler TAP (Test Analysis Program) Analiz programı kullanılarak madde güçlüğü, madde ayırtediciliği ve güvenilirlik için KR-20 değeri baz alınarak yapılmıştır. Test Analiz Programı (TAP), test maddelerinin güçlük ve ayırtıcılık indekslerinin yanı sıra iç tutarlılık katsayılarını hesaplamada ve yapı geçerliliği açısından pratik bir araç olduğu için tercih edilmiştir. Analizler neticesinde 6 madde testten atılmış ve 4 madde de revizyon yapılmıştır. Geriye kalan maddeler, yeniden TAP programıyla incelenmiş ve elde edilen bulgular sunulmuştur. (İYÇÖABT'nin güncellenmiş hâli Ek 1'de yer almaktadır.)

3. Bulgular

Araştırma kapsamında İYÇÖABT'nin hazırlanma sürecinde oluşturulan belirtke tablosu esas alınmış, bu tabloda yer alan hedefler için yazılan maddelerin madde analizi ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda uygun bulunmayan maddeler testten çıkarılmış, ulaşılan veriler neticesinde veriler tablolaştırılıp yorumlanmıştır.

3.1. Belirtke tablosu

Bloom'un bilgi ve bilişsel süreç boyutlarına göre yapılandırılmış belirtke tablosu, öğrenme hedeflerinin hangi düzeylerde yoğunlaştığını ve bilişsel süreçlerin nasıl dağıldığını anlamamıza olanak sağlamaktadır. İYÇÖABT'nin hazırlanmasında kullanılan belirtke tablosu Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İYÇÖABT maddelerinin bilgi ve bilişsel süreç boyutlarına göre dağılımı

		Bilişsel Süreç Boyutu
--	--	-----------------------

Kazanımlar	Bilgi Biri- kimi Boyutu	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Analiz Etme	Değerlen- dirme	Yaratma	Toplam
SB.6.3.1. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	Olgusal bilgi	<i>Md1, Md5, Md7</i>	<i>Md6</i>					4
	Kavramsal Bilgi		<i>Md2, Md3, Md4, Md8</i>					4
	İşlemsel Bilgi							
	Üstbilişsel Bilgi							
	Toplam	3	5					
SB.6.3.2. Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.	Olgusal bilgi	<i>Md9, Md11, Md14, Md16</i>	<i>Md13</i>					5
	Kavramsal Bilgi		<i>Md10, Md12, Md15</i>					3
	İşlemsel Bilgi							
	Üstbilişsel Bilgi							
	Toplam	4	4					
SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşeri coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.	Olgusal bilgi	<i>Md17, Md19, Md21, Md22, Md25, Md26</i>	<i>Md18, Md20</i>					8
	Kavramsal Bilgi		<i>Md23, Md24</i>					2
	İşlemsel Bilgi							
	Üstbilişsel Bilgi							
	Toplam	7	4					

SB.6.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	Olgusal bilgi	<i>Md28,</i>	<i>Md29,</i> <i>Md31,</i> <i>Md34</i>					4
	Kavramsal Bilgi		<i>Md27,</i> <i>Md30,</i> <i>Md32,</i> <i>Md33</i>					4
	İşlemsel Bilgi							
	Üstbilişsel Bilgi							
	Toplam	1	7					
Tablo toplam		14	20					34
Pilot uygulamadan sonra çıkarılan maddeler koyu renkle gösterilmiştir.								

Tablo 2’de görüldüğü üzere hedeflerin bilgi boyutunda çoğunlukla “hatırlama” ve “anlama” düzeyinde maddelerin yoğunlaştığı görülmektedir. Hedeflerin bilişsel süreç boyurunda bakıldığında ise “olgusal bilgi” ile “kavramsal bilgi” düzeyinde maddeler yoğunlaşmıştır. Araştırmanın amacına uygun olmayan maddeler testten çıkarılmıştır.

3.2. İYÇÖABT’nin madde analizi

Test oluşturma aşamalarının ardından, hazırlanan maddeler pilot uygulama ile değerlendirilmiş ve her bir madde için güçlük ve ayırt edicilik analizi yapılmıştır. Yapılan analizler, Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. 34 maddelik İYÇÖABT’nin madde analiz sonuçları

Madde No	Madde Güçlüğü	Madde Ayırt Ediciliği
Md1	0,41	0,11
Md2	0,33	0,23
Md3	0,43	0,35
Md4	0,43	0,44
Md5	0,28	0,31
Md6	0,75	0,68
Md7	0,26	0,16
Md8	0,49	0,37
Md9	0,51	0,64

Md10	0,78	0,51
Md11	0,59	0,65
Md12	0,31	0,15
Md13	0,31	0,38
Md14	0,34	0,48
Md15	0,61	0,55
Md16	0,49	0,58
Md17	0,37	0,67
Md18	0,57	0,74
Md19	0,61	0,59
Md20	0,35	0,38
Md21	0,39	0,40
Md22	0,37	0,27
Md23	0,59	0,67
Md24	0,39	0,39
Md25	0,50	0,51
Md26	0,28	0,07
Md27	0,38	0,57
Md28	0,23	0,08
Md29	0,60	0,58
Md30	0,25	0,15
Md31	0,35	0,25
Md32	0,33	0,25
Md33	0,46	0,56
Md34	0,30	0,36

Tablo 3 incelendiğinde, İYÇÖABT maddelerinin güçlük değerlerinin 0.23 ile 0.78 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Madde ayırt edicilik değerlerinin

ise 0.7 ile 0.74 arasında bir değer aralığı gösterdiği anlaşılmaktadır. Maddelerin ortalama güçlük değeri 0.42, ortalama ayırt edicilik değeri ise 0.41 olarak hesaplanmıştır.

İYÇÖABT'nin madde güçlük değerleri alınmıştır. Elde edilen değerler Başol'un (2016) sınıflaması dikkate alınarak yapılmıştır. İYÇÖABT'nin güçlük değerlerine yönelik dağılım Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. İYÇÖABT'nin madde güçlük değerlerine göre dağılımı

Güçlük Değer Aralığı	Madde Sayısı	Madde Numaraları	Değerlendirme
0.85-1.00	-	-	Çok kolay
0.61-0.84	4	6-10-15-19	Kolay
0.40-0.60	12	1-3-4-8-9-11-16-18-23-25-29-33	Orta güçlükte
0.16-0.39	18	2-5-7-12-13-14-17-20-21-22-24-26-27-28-30-31-	Zor
0.00-0.15	-	-	Çok zor

Tablo 4 incelendiğinde, İYÇÖABT'de çok kolay ya da çok zor bir madde bulunmadığı görülmektedir. 34 maddeden oluşan bu testte, 18 zor madde, 12 orta güçlükte madde ve 4 kolay madde bulunmaktadır.

Pilot uygulaması yapılan İYÇÖABT'nin madde ayırtedicilik değerleri bakımından incelenmiştir. Ayırt edicilik için yapılan sınıflama da (Mustafa vd., 2015) dikkate alınmıştır. Sınıflama Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. İYÇÖABT'nin madde ayırt edicilik değerlerine göre dağılımı

Güçlük Değer Aralığı	Madde Sayısı	Madde Numaraları	Değerlendirme
0.40 ve üstü	17	21-4-14-25-10-15-33-27-16-29-19-9-11-17-23-6-18	Çok iyi maddedir. Teste alınmalıdır.

0.30-0.39	7	5-3-34-8-13-20-24	Oldukça iyidir ancak yine de düzeltilebilir
0.20-0.29	4	2-32-31-22	Geliştirilmeye ve düzeltilmeye açıktır
0.19 ve altı	6	1-7-12-26-28-30	Oldukça zayıftır. Geliştirme ve düzeltme olasılığı düşük olduğundan teste alınmamalıdır.

Tablo 5 incelendiğinde, 34 maddenin madde ayırt edicilik düzeyine göre orta güçlükte olduğu söylenebilir. Madde ayırt edicilik gücü 0,19 ve altındaki 6 madde, testten çıkarılması gereken maddeler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, 0.20-0.29 aralığında yer alan 4 madde tespit edilerek düzeltilmiştir. Testten çıkarılan 6 maddeden sonra, analizler 28 madde üzerinden yapılmış ve madde güçlük ve madde ayırt edicilik değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. 28 maddelik İYÇÖABT'nin madde analiz sonuçları

Madde No	Madde Güçlüğü	Madde Ayırt Ediciliği
Md2	0,33	0,28
Md3	0,43	0,41
Md4	0,43	0,51
Md5	0,28	0,30
Md6	0,75	0,67
Md8	0,49	0,36
Md9	0,51	0,62
Md10	0,78	0,51
Md11	0,59	0,68
Md13	0,31	0,33
Md14	0,34	0,42
Md15	0,61	0,55
Md16	0,49	0,63

Md17	0,37	0,70
Md18	0,57	0,77
Md19	0,61	0,68
Md20	0,35	0,41
Md21	0,39	0,40
Md22	0,37	0,26
Md23	0,59	0,70
Md24	0,39	0,39
Md25	0,50	0,51
Md27	0,38	0,59
Md29	0,60	0,61
Md31	0,35	0,35
Md32	0,33	0,29
Md33	0,46	0,57
Md34	0,30	0,37

Tablo 6 incelendiğinde, İYÇÖABT maddelerinin güçlük değerlerinin 0.28 ile 0.78 arasında değiştiği görülmektedir. Madde ayırt edicilik değerleri ise 0.26 ile 0.77 arasında yer almaktadır. Bu verilere göre, testin ortalama güçlük değeri 0.45, ortalama ayırt edicilik değeri ise 0.49 olarak hesaplanmıştır.

3.3. İYÇÖABT'nin Güvenirlik Analizi

Güvenirlik ölçme sonucunda elde edilen verilerin tesadüfi hatalardan uzak olma durumunu gösterir (Turgut, 1995).Güvenirlik literatürde kavram olarak ölçümlerin tutarlılığı, duyarlılığı ve tekrarlanabilirlik olarak kabul edilmektedir(Yurdabakan, 2010).Bir ölçme aracının ölçülmek istenen niteliği gösterdiği ölçüde güvenilirdir. Ölçme de testin güvenilir olup olmadığıyla ilgili birçok yöntem kullanılmaktadır. İYÇÖABT'nin güvenilirliği, KR-20 formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu formüle göre, 0.70 ve üzeri değerler güvenilir olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2018). İç tutarlık katsayısı 0,84 bulunmuştur. Elde edilen değerle beraber testin güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

4.Sonuç ve Öneriler

Araştırma test hazırlama aşamaları dikkate alınarak 6.sınıf sosyal bilgiler dersinin İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı için başarı testi geliştirilmesi hedeflenmiştir. İYÇÖABT geliştirmek için madde havuzu hazırlanmıştır. Bu madde havuzu dikkate alınarak 40 madde hazırlanmıştır. Hazırlanan maddelerin kapsam geçerliliğini artırmak için belirtke tablosu oluşturulmuştur. Maddeler uzman görüşüne sunulmuş olup 6 madde testten çıkarılmış ve dil, anlam ve öğrencinin gelişim düzeyi dikkate alınarak son düzenlemeler yapılmıştır. Hazırlanan İYÇÖABT'nin pilot uygulaması yapılmıştır ve verile TAP programı aracılığıyla güçlük, ayırtedicilik ve güvenilirlik açısından analiz edilmiştir.

Araştırma da 34 madde üzerinde yapılan analizler neticesinde madde güçlük değerleri 0.23-0.78 arasındadır. Madde ayırtedicilik değerleri ise 0.07-0.74 arasındadır. Ortalama madde güçlüğü 0.42 iken ortalama ayırtedicilik değeri ise 0,41 bulunmuştur.

Maddelerin güçlük değerine göre dağılımına baktığımızda 4 kolay (0.61-0.84), 12 orta (0.40-0.60) ve 18 (0.16-0.39) zor madde olduğu sonucuna varılmıştır. Madde güçlük değerine göre çok kolay ya da çok zor madde bulunmamıştır. Maddelerin ayırtedicilik değerine göre dağılıma baktığımız da ise çok iyi 17 madde ($0.40 \geq$), 7 iyi madde (0.30-0.39), 4 geliştirilebilir madde (0.20-0.29) ve 6 zayıf madde (≤ 0.19) ulaşılmıştır. Yapılan analiz sayesinde hazırlanan İYÇÖABT'den 6 zayıf madde çıkarılmış olup analize 28 madde üzerinden devam edilmiştir.

Hazırlanan pilot test 28 madde üzerinden TAP programıyla tekrar analiz edilmiştir. Analiz sonucunda madde güçlük değerleri 0.28-0.78 arasında, madde ayırtedicilik değerleri ise 0.26-0.77 arasında olduğu saptanmıştır. Ortalama madde güçlüğü 0.45, ortalama ayırtedicilik ise 0.49 bulunmuştur. Testin güvenilirlik analizi için KR-20 iç tutarlılık katsayısı kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda KR-20 0.84 olduğu görülmüştür. Hazırlanan testin yeterli güvenilirlikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak hazırlanan İYÇÖABT'nin orta güçlükte, güvenilir ve geçerli bir test olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda bu başarı testi ilgili alan

öğretmenleri, öğrenciler ve uygulanan merkezi sınavlarda kullanılabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Arslan, Gökçe Seray. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi "Yeryüzünde Yaşam" Ünitesindeki Kavramların Hatırlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Sakarya İli Örneği). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Avcı, Görkem - Gümüş, Nevzat. "İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanına Yönelik Başarı Testi Geliştirilmesi." 2nd International Ankara Conference of Scientific Research. ed. Derya ATEŞ et al. 114-115. Ankara: IKSAD Yayınevi, 2020.
- Başol, Gülşah. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi, 2016.
- Black, Paul - Wiliam, Dylan. "Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment." *Phi Delta Kappan* 92/1 (September 1, 2010), 81-90. <https://doi.org/10.1177/003172171009200119>
- Büyüköztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 31.Baskı., 2021.
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2018. <https://doi.org/10.14527/9789756802748>
- Doğan, Nuri. "Temel Kavramlar." *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. ed. Nuri Doğan. 2-28. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019.
- Güler, Neşe. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2013.
- Hattie, John. *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning*. Routledge, 1st Edition., 2012.
- Karaca, Erol. "Ölçme ve Değerlendirmede Temel Kavramlar." *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme*. ed. Gömleksiz Müfit - Serdar Erkan. 2-35. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2010.
- Küçükahmet, Leyla. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 14.Baskı., 2003.

- MEB. *Beceri Temelli Test* (2021). https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2022/01/odsgm/beceri/2223/sos/6_sos_3.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2012). http://hasanseyhortaokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/60/07/731366/dosyalar/2015_05/28101336_6_sinif_a.zip
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2013). http://hasanseyhortaokulu.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/60/07/731366/dosyalar/2015_05/28101948_6_snf2013.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2014). https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_06/burssi-nav2014/6_SINIF_A.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2015). https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_06/16091404_6_sinif_a.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2017). https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/12165251_6_SINIF_A.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2018). https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_06/06150023_6_SINIF_A.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2019). https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_06/10205924_6_SINIF_A.pdf
- MEB. *Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf)*. (2020). https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/08170551_6_SINIF_A_C.pdf
- MEB. “Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı (6.Sınıf).” https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/08165645_6_SINIF_A.pdf

- MEB. *Kazanım Kavrama Testi 1* (2021). <https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2022/11/kt/6kt/sos/11.pdf>
- MEB. *Kazanım Kavrama Testi 2* (2021). <https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2022/11/kt/6kt/sos/12.pdf>
- MEB. *Sosyal Bilgiler Beceri Temelli Test 3* (2019). https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2022/01/odsgm/beceri/2223/sos/6_sos_3.pdf
- MEB. *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara, 2018. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%20C4%B0LG%20C4%B0LER%20C3%96%20C4%99ERET%20C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>
- MEB. "Sosyal Bilgiler Kazanım Kavrama Testi 6." https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2022/01/odsgm/beceri/2223/sos/6_sos_3.pdf
- MEB. *Sosyal Bilgiler Kazanım Kavrama Testi 7* (2022). <https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2022/11/kt/6kt/sos/11.pdf>
- Mustafa, Uysal vd. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Kitabevi, 2015.
- Oğuz, Hacer - Tokcan, Halil. "Alternatif Ölçme Değerlendirme Etkinliklerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Başarı ve Kalıcılığa Etkisi." *Turkish Journal of Primary Education* 5/2 (December 26, 2020), 171-182.
- Özalp, M. Talha - Kaymakçı, Selahattin. "Türkiye de Eğitim Bilimleri Alanında Geri Bildirim Üzeri-ne Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Analizi." *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://doi.org/10.38151/akef.2022.28>
- Tekin, Halil. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi, 16.Baskı., 2008.
- Turgut, M. Turgut. *Eğitimde Ölçme Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası, 1995.
- Yılmaz, Ali. "Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları." *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. ed. Ahmet Doğanay - Emin Karip. 333-398. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1.Baskı., 2006.

Yurdabakan, İrfan. "Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçlarının Nitelikleri." *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. ed. Müfit, Erkan, Serdar Gömleksiz. 38–66. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2010.

Ek 1.İYÇÖABT.

SOSYAL BİLGİLER DERSİ İÇİN BAŞARI TESTİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI (İnsanlar Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Örneği)

Sevgili öğrenciler,

Sizden istenen soruların doğru cevaplarını bularak işaretlemenizdir. Bu teste vereceğiniz yanıtlar hiç kimse ile paylaşılmayacak olup hiçbir şekilde ders notlarınıza veya akademik başarılarınıza etki etmeyecektir. Sorular başarı testi geliştirmek amacıyla kullanılacaktır.

Süreniz 40 dakikadır.

Sorular 28 çoktan seçmeli sorudan oluşmaktadır.

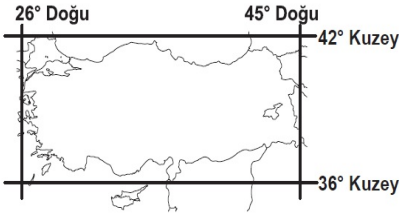
Cevaplarınızı Lütfen cevap formuna işaretleyiniz.

SORULAR

- ✓ Türkiye'nin kuzey yarım kürede yer alması,
- ✓ Türkiye'nin doğu yarım kürede olması,
- ✓ Kuzeyden esen rüzgarların soğuk güneyden esen rüzgarların sıcak olması,

1. Bu bilgiler Türkiye'nin hangi konumu ile açıklanır?

- A. Özel konum
- B. Aya göre konum
- C. Matematik konum
- D. Okyanusa göre konum

2. Yukarıda Türkiye'nin Dünya üzerindeki matematik konumu verilmiştir. Haritadaki bilgilere göre aşağıdaki bilgilerden hangisine **ulaşamaz**?

- A. Kuzey yarım kürededir
- B. Batı yarım kürededir
- C. En güneyi ile en kuzeyi arasında kuş uçuşu 666 km'lik mesafe vardır
- D. En doğusu ile en batısı arasında 76 dakikalık zaman farkı vardır

3. Ülkemizin okyanuslara, denizlere, komşu ülkelere, önemli ticaret merkezlerine, hammadde, sanayi ve ulaşım yerlerine göre konumuna "özel konum" denir.

Bu bilgiye bağlı olarak aşağıdakilerden hangisi ülkemizin özel konumu ile ilgili **değildir**?

- A. Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- B. Zengin petrol yatakları olan ülkelere koşu olması
- C. Asya ile Avrupa kıtası arasında köprü görevi görmesi
- D. Dört mevsimin belirgin olarak görülmesi

- I. Çevresinde Asya kıtası, Okyanusya (Avustralya) kıtası, Kuzey Amerika ve Güney Amerika kıtaları bulunmaktadır.
- II. Güneyinde Okyanusya (Avustralya) kıtası, batısında Afrika ve Avrupa kıtaları bulunmaktadır.
- III. Kuzeyinde Avrupa kıtası, batısında Atlas okyanusu, doğusunda Hint okyanusu ve güneyinde Antarktika kıtası bulunmaktadır.

4. Bu bilgilere göre aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğrudur?

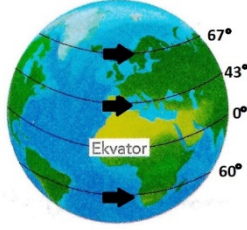
- I. II. III.
- A. Asya kıtası-Büyük okyanus-Afrika kıtası
- B. Büyük okyanus-Asya kıtası- Afrika Kıtası
- C. Atlas okyanusu-Hint okyanusu-Kuzey Amerika kıtası
- D. Güney Amerika kıtası-Avrupa Kıtası-Hint Okyanusu

5. Türkiye Çanakkale ve İstanbul boğazına sahiptir. Boğazlar Karadeniz ülkeleri için önemli bir geçiş yoludur.

Yukarıdaki bilgilere göre Türkiye'nin hangi alandaki önemini artırmaktadır?

- A. Ulaşım
- B. Sanayi
- C. Tarım
- D. Madencilik

6.

Yukarıda aynı meridyen üzerinde duran 3 uçak dünya etrafında tam tur atmanın yanında üzerinde buldukları paralel dairesi ile adlandırılacaklardır.

Buna göre turunu en çabuk bitirenden en yavaş bitirene doğru sıralaması nasıl olur?

	1	2	3
A.	67	43	60
B.	60	67	43
C.	43	60	67
D.	67	60	43

7.

- ✓ Kışları ılık ve yağışlıdır.
- ✓ Konut yapımında taş kullanılır.
- ✓ Bitki örtüsü makidir.

Yukarıda özellikleri verilen iklim türü hangisidir?

- A. Karadeniz iklimi
- B. Karasal iklim
- C. Akdeniz iklimi
- D. Sert karasal iklim

8. Öğretmen:

Sınıfa nakil ile gelen Ahmet'e geldiği yerin iklimden bahsetmesini istemiştir.

Ahmet:

Yaşadığım yerde hava her mevsim yağışlıydı. Genel olarak fındık, çay ve mısır gibi ürünler ekilirdi. Sonbaharda çok fazla yağış olduğundan sel baskınları sıklıkla yaşanmaktaydı.

Ahmet'in verdiği cevaba göre Ahmet hangi ilden gelmiştir?

- A. Adana
- B. Rize
- C. Batman
- D. Eskişehir

9. Geniş bir alanı kapsayan ve uzun yıllar etkisini gösteren ortalama hava koşullarına iklim denir.

Aşağıdakilerden hangisi iklimi **etkilemez**?

- A. Ekvatora uzaklık
- B. Yükselti
- C. Yeraltı kaynakları
- D. Rüzgarlar

10. Leyla dedesinin yanına tatile gitmiştir. Günlerini hayvanları otlatmakla, geriye kalan zamanını ise oyun oynamak ve gezmeyle geçirmiştir. Bir gün dedesinin tarlasına giderken dağ yamacının güneşe bakan tarafındaki buğdayların sümbül tuttuğunu, yamacın diğer tarafındaki buğdayların sümbül tutmadığını görmüştür. Dedesine bu durumu sorar.

Leylanın dedesi neden olarak iklimi etkileyen unsurlardan hangisini göstermiştir?

- A. Bakı
- B. Rüzgarlar
- C. Dağların uzanış yönü
- D. Denizellik -karasallık

11. Sosyal bilgiler öğretmeni Turan elinde büyük bir Türkiye fiziki haritasıyla 6/A sınıfına girer ve haritayı asar. Öğrencilere bu harita da yeşil renk ile gösterilen yerler neyi göstermektedir diye sorar. Cevap veren öğrenciler;

- Damla: Ormanları göstermektedir
- Ali: Çayır alanları göstermektedir.
- Hibe: yükseltiyi göstermektedir.
- Can: yeşil alanları göstermektedir. der

Buna göre hangi öğrenci doğru cevap vermiştir?

- A. Ali
- B. Damla
- C. Hibe
- D. Can

12. Hatice öğretmen sosyal bilgiler dersinde öğrencilere Türkiye fiziki haritasını ödev verip yeterince çalışmalarını istemektedir. Öğrenciler bu haritadan hangi bilgiye **ulaşamaz?**

- A. Dağların uzanış doğrultusunu
- B. Yükseltinin en az ve en fazla olan bölgeleri
- C. Akarsu ve gölleri gösterebilir
- D. Madenlerin en çok olduğu bölgeyi söyleyebilir.

13. Fiziki haritalarda yeşil, mavi, turuncu, sarı ve kahverengi gibi renkler hangi coğrafi özellikleri ifade etmektedir?

- A. Görülen iklimi
- B. Yükseltiyi gösterir
- C. Yeraltı kaynaklarını
- D. Bitki örtüsünü

14. Aşağıdakilerden hangisi nüfusun dağılımını etkileyen beşeri etmenlerden **değildir?**

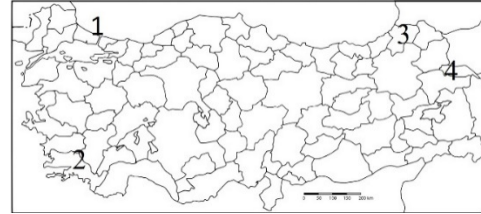
- A. Sanayi
- B. Turizm
- C. İklim
- D. Tarım

15. İnsan yaşamına uygun sıcaklıkta olan kıyı kuşağında nüfus yoğunluğu fazladır. Ancak kuraklığın olduğu ve sert kışların yaşandığı yerlerde nüfus yoğunluğu azdır. Örneğin Aydın ilinin nüfus yoğunluğu Hakkâri'ye göre daha yoğun nüfusludur.

Yukarıdaki bilgilere göre nüfus yoğunluğunun az veya fazla olmasına sebep olan doğal etmen hangisidir?

- A. Yer şekilleri
- B. İklim koşulları
- C. Bitki örtüsü
- D. Su kaynakları

16.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangisinde nüfus yoğunluğu en fazladır?

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

17.

İstanbul'dafaaliyetleri geliştiği için nüfus yoğunluğu fazladır.

Zonguldak'ta.....faaliyetleri geliştirdiği için yoğun nüfusludur.

Adana dafaaliyetleri geliştiği için yoğun nüfusludur.

Yukarıda verilen bilgilerde boş bırakılan yerlere sırasıyla hangisi yazılmalıdır?

- A. Sanayi-madencilik-Ticaret
- B. Turizm-Ticaret- Tarım
- C. Madencilik-Tarım-Turizm
- D. Sanayi-Madencilik-Tarım

18. Büyükbaş hayvancılığın yapıldığı yerlerde büyük et kombinaları, deri işleme tesisleri, süt ve süt ürünleri gibi fabrikalar açılmaktadır. Türkiye’de büyükbaş hayvancılığın yoğun olarak yapılan bölge **şağıdakilerden hangisidir?**

- A. Güneydoğu Anadolu bölgesi
- B. İç Anadolu bölgesi
- C. Doğu Anadolu bölgesi
- D. Ege bölgesi

19.

- ✓ Gübre, deterjan, ilaç ve kimya sanayilerinde kullanılır.
- ✓ Hatay, Adıyaman ve Mardin illerinde rezervleri bulunmaktadır.
- ✓ En önemli yatağı Mardin Mazıdağı ilçesidir.

Yukarıda bilgileri verilen maden hangisidir?

- A. Fosfat
- B. Bakır
- C. Kömür
- D. Petrol

20. İklim şartları elverişli, turizm gelişmiş, ulaşım yolları üzerinde olmasının yanında sanayisi gelişmiş bir il için **şağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A. Göç alır
- B. Nüfus fazladır
- C. Göç verir
- D. Nüfus yoğunluğu fazladır.

21. Nüfusun dağılışında etkili olan etmenler beşerî ve doğal etmenler olmak üzere ikiye ayrılır. Beşerî etmende insan etkisi söz konusuysen doğal etmende insan etkisi söz konusu değildir.

Verilen bilgiye göre aşağıdakilerden hangisinin farklı bir etmenden kaynaklanmıştır?

- A. Erzurum- Kars bölgesinde besi mera hayvancılığı yapılmaktadır.
- B. Zonguldak’ta Karadeniz iklimi etkilidir.
- C. Konya ovasında tahıl üretimi yapılmaktadır.
- D. İstanbul da tekstil sanayisi gelişmiştir.

22. Aşağıdakilerden hangisi nüfusun dağılışını etkileyen doğal etmenlerden **değildir?**

- A. İklim
- B. Yeryüzü şekilleri
- C. Tarım
- D. Bitki örtüsü

23. Aşağıdakilerden hangisi dünyada farklı iklim tiplerinin görülmesinin nedenlerinden **değildir?**

- A. Rüzgarlar
- B. Güneş ışınlarının geliş açısı
- C. Yükselti
- D. Toprak özelliği

24. Benim ismim Opik. Yaşadığımız yer yıl boyunca kar ve buzlarla kaplıdır. Topraklarımızda ekim yapamadığımız için temel geçim kaynağımız balıkçılık ve avcılıktır. İğlo adı verilen buzdan evlerimiz var. **Bilin bakalım ben hangi iklimde yaşamaktayım?**

- A. Muson
- B. Kutup
- C. Çöl
- D. Akdeniz

25.

-Güney Hindistan, Güney Çin ve Japonya da görülmektedir

-Doğal bitki örtüsü kaktüs ve en az yağış alan iklimdir.

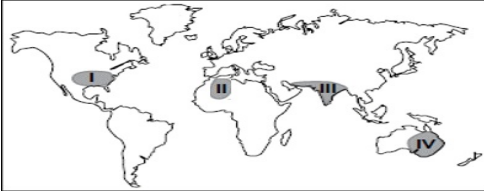
-Sibiryaya, Kanada ve Antarktika kıtasında etkili olan bir iklimdir.

Yukarıdaki bilgiler aşağıdaki iklimlerle eşleştirildiğinde hangisi açıkta kalır?

- A. Akdeniz
- B. Çöl
- C. Muson
- D. Kutup

26.

- Kış mevsimi kurak ve soğuktur.
- Yazın ise ılık ve yoğun şekilde yağmurludur.
- Çay bitkisinin yetişmesi için elverişli iklim koşullarına sahip bir iklimdir.

Yukarıda verilen bilgilere göre haritada taralı alanların hangisinde bu iklim görülür?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

27. Serkan, yıl boyunca karın yerde olduğu ve tek geçim kaynağının balık olduğu bir iklimde yaşamaktadır. Bu iklimde artık yaşamak istemediğini belirtmiştir. Hayatının geri kalanında, turuncgillerin yetiştiği, kışların ılık ve yazların kurak geçtiği bir iklimde yaşamak istediğini söylemiştir.

Buna göre Serkan hangi iklim tipinin görüldüğü yerde yaşamaktadır ve hayatının geri kalanında hangi iklim tipinde yaşamak istemektedir?

	Yaşadığı	Yaşamak İsteddiği
A.	Ekvatorial	Muson
B.	Çöl	Kutup
C.	Akdeniz	Muson
D.	Kutup	Akdeniz

28. Aşağıda belirtilen seçeneklerin hangisinde iklimin etkisi **yoktur**?

- A. Bitki örtüsü
- B. Yeraltı kaynakları
- C. Ekonomik faaliyetler
- D. Evlerin yapı malzemeleri

Cevaplarınızı tekrar kontrol ediniz.